

การศึกษาสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาลี จังหวัด
นครสวรรค์

The condition and problem income of aging at Pisalee
Subdistrict, Nakornsawan Province

โดย

จิรภัทร ใจอารีย์
พลอยพัชร ก้อนบาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ได้รับการสนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มกราคม 2560

การศึกษาสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาล
จังหวัดนครสวรรค์

(ข้อตกลงเลขที่ 58-00-1842 รหัสโครงการ S-07-2560)

โดย

จิรภัทร ใจอารีย์
พลอยพัชร ก้อนบาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ได้รับการสนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มกราคม 2560

The Condition and problem Income of aging at Pisalee
Subdistrict,Nakornsawan Province

(Contract no 58-00-1842 Project code S-07-2560)

By

Jerapat Jaiarree
Ploypat Konbang

Pibulsongkram Rajabhat University
This Project was supported by
Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth) And
Pibulsongkram Rajabhat University
January 2017

หัวข้องานวิจัยเรื่อง	การศึกษาสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
ชื่อผู้วิจัย	ผศ. จีรภัทร ใจอารีย์
คณะ/สังกัด	คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ปี	2560
คำสำคัญ	รายได้, ภูมิปัญญา, ผู้สูงอายุ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ความรู้เรื่องภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ความเชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ 2) อาชีพหลักของผู้สูงอายุคือ เกษตรกรรม อาชีพที่เสริมรายได้ของผู้สูงอายุคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริมคือ ปัจจัยด้านครอบครัว 3) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ อายุมาก ต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยเหลือในการประกอบอาชีพคือ เงินสนับสนุน และฝึกอบรม

Research Title	The Condition and problem income of aging at Pisalee Subdistrict ,Nakornsawan Province
Author	Assi Prof. Jerapat Jaiarree
Faculty	faculty of management science human resource management
Institute	Pibulsongkram Rajabhat University
Year	2017
Keywords	income, Local wisdom, aging

ABSTRACT

The purpose of this research was to study The Condition and problem income of aging at Pisalee Subdistrict Nakornsawan Provincean. The results of this research showed that 1) the aging knowlage for local wisdom were organic farming 2) Their main career was agriculture, and they had to find additional jobs as general employees because of their families. 3) Their problem and burden to do additional jobs were their old age and they would like the university to provide them with funding and training. .

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้อายุ ตำบลไพศาลี จังหวัด นครสวรรค์ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งมาตลอด ที่ได้ให้คำแนะนำในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ตลอดมาส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและต้องขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความร่วมมือจากผู้มีพระคุณต่อไปนี้ ได้แก่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลไพศาลี จังหวัด นครสวรรค์ ที่ได้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่นและข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลไพศาลี ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ซึ่งทุกท่านที่กล่าวมาได้ให้ความช่วยเหลือจนทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน และได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ในการพัฒนารายได้ของผู้อายุ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาต้องขอขอบพระคุณจากใจจริงมา ณ โอกาสนี้

จิรภัทร ใจอารีย์
มกราคม 2560

คำนำ

การวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้อายุ ต่ำบาลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินงานโดยคณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์หลัก คือการศึกษาสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม สามารถระบุแนวทางในการขยายผลไปยังพื้นที่อื่น

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลและผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิด ที่ประกอบด้วยผู้บริหาร หรือแกนนำในชุมชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อมูล และร่วมวิพากษ์โครงการ หรือให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

จิรภัทร ใจอารีย์

มกราคม 2560

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
1 บทนำ	1
ปัจจัยของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ.....	1
วัตถุประสงค์.....	5
เป้าหมายพื้นที่ดำเนินงานวิจัย.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 ทบทวนวรรณกรรม	7
ประวัติความเป็นมาของตำบลไพศาลี.....	7
ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพ.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับรายได้ผู้สูงอายุ.....	16
ทฤษฎีผู้สูงอายุ.....	17
นโยบายการจ้างแรงงานของผู้สูงวัย.....	17
ความหมายของภูมิปัญญา.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4 ผลการวิจัย.....	31
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	31
ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านด้านต่างๆ.....	35
ส่วนที่ 3 การส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้.....	35
ส่วนที่ 4 ประเด็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพ ของชุมชน.....	37
5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	39
สรุปผลการวิจัย.....	39
ข้อเสนอแนะ.....	40
บรรณานุกรม.....	41
ภาคผนวก.....	44
ประวัติผู้วิจัย.....	45

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงสัดส่วนผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไป ข้อมูลปี 2556	2
2 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ.....	31
3 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามอายุ	31
4 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตาม สถานภาพ	32
5 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตาม ระดับการศึกษา	32
6 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน	33
7 ตารางความรู้ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญา.....	33
8 ตารางแสดงการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือเรียนรู้ภูมิปัญญา.....	34
9 ตารางแสดงอาชีพหลักของผู้สูงอายุ.....	35
10 ตารางแสดงอาชีพเสริมรายได้ของผู้สูงอายุ.....	35
11 ตารางแสดงระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม.....	36
12 ตารางแสดงปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม.....	36
13 ตารางแสดงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม.....	37

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 สัตว์สวนผู้สูงวัยตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึง 2574.....	3
2 ประมาณการอัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยสูงอายุ.....	4

บทที่ 1 บทนำ

ประเทศที่พัฒนาแล้วนำมาซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สวัสดิการทางสังคม การแพทย์ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดี มีโภชนาการทางอาหารที่ถูกหลักอนามัย ประชากรมีมาตรฐานชีวิตที่ดี มีการศึกษา อีกทั้งทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น อัตราการตายลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวจนทำให้ประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งแต่ละประเทศต้องหาแนวทางในการจัดการ

ปัจจัยของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

1. การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศเจริญก้าวหน้าทำให้สามารถเพิ่มสวัสดิการแก่ประชาชนได้มากขึ้น มีการพัฒนาทางด้านสาธารณสุข อนามัยโรงพยาบาลและการคมนาคมขนส่งได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีการบริโภคที่ถูกหลักโภชนาการ มีการศึกษา รู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ทำให้ประชาชนมีอายุยืนยาวมากขึ้น

2. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้มีการพัฒนาทางการแพทย์ และมีนวัตกรรมใหม่ที่รักษาโรคและควบคุมโรคระบาด การบำรุงร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาว

3. นโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการควบคุมการมีบุตร

การวางแผนครอบครัวให้มีบุตรน้อยลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนไป การมีบุตรมากอาจก่อให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศทำให้บางประเทศที่มีนโยบายวางแผนครอบครัว มีผลทำให้อัตราการเกิดลดลงอย่างรวดเร็ว หรือตัวอย่างที่เห็นได้ชัดอย่างกรณีประเทศจีนที่มีนโยบายควบคุมการมีบุตร ซึ่งเห็นผลได้อย่างรวดเร็วทำให้อัตราการเกิดลดลงและผลที่ตามมาทำให้จีนเป็นประเทศหนึ่งเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ค่านิยมและทัศนคติภายใต้ในยุคที่มีการแข่งขัน สังคมเปลี่ยนไปทำให้ผู้หญิงมีการแต่งงานลดลง หรือมีการหย่าร้างเพิ่มขึ้น มีบุตรน้อยลงทำให้อัตราการเกิดลดลง โครงสร้างสังคมเปลี่ยนไปมีวัยเด็กน้อยลงขณะที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ตัวอย่างในตารางแสดงสัดส่วนร้อยละของประชากรในช่วงอายุต่าง ๆ ในแต่ละประเทศในปี 2013 (E-newsletter ฉบับพฤศจิกายน , 2559)

ตารางที่ 1 : สัดส่วนผู้สูงวัยอายุ 60 ปีขึ้นไป ข้อมูลปี 2556

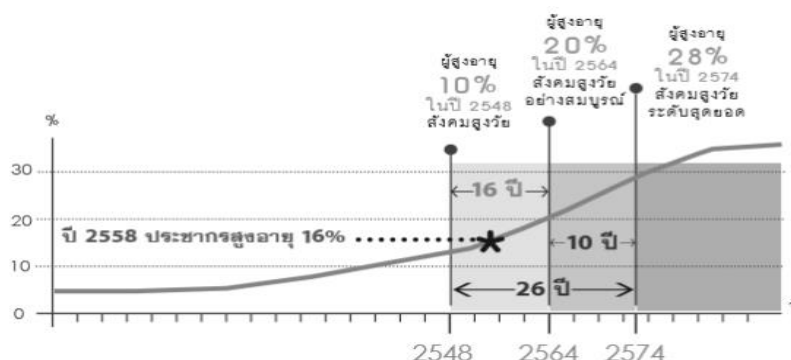
ประเทศ	ร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป
โลก	11.5
ประเทศที่พัฒนาแล้ว	22.5
ประเทศกำลังพัฒนา	9.1
ประเทศด้อยพัฒนา	5.4
ประเทศไทย	13.9

แหล่งที่มา : United Nations. (2012). World Population Prospects: The 2010 Revision.

ข้อมูลในตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ประชากรไทยมีอายุสูงขึ้นมาก ระดับการสูงอายุ (เมื่อวัดโดยอัตราส่วนร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อประชากรทั้งหมด) ของประชากรไทย (ร้อยละ 14) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรทั่วโลก (ร้อยละ 12) สูงกว่าของประเทศกำลังพัฒนา (ร้อยละ 9) มาก และกำลังจะมีอายุสูงขึ้นใกล้เคียงกับประเทศพัฒนาแล้ว (ร้อยละ 22.5) ในรอบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ประชากรไทยมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเกิดที่ลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว และอายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้นทำให้โครงสร้างอายุของประชากรไทยได้เปลี่ยนผ่านจากที่เคยเป็นประชากรเยาว์วัยกลายเป็นประชากรสูงวัย ในอดีตเมื่อ 50 ปีก่อน สำนะโนประชากรปี ประเทศไทยขณะนั้นเป็นสังคมเยาว์วัยที่มีประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึงร้อยละ 45 และมีประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไปเพียงร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดเท่านั้น

ตัวเลขจากการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่า อีก 10 ปีข้างหน้า ในปี 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด เท่ากับว่าประเทศไทยจะกลายเป็น "สังคม สูงวัยอย่างสมบูรณ์" และนับจากวันนี้ไปอีกเพียง 6 ปี ในปี 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด ในขณะเดียวกันนั้น สัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุ ต่ำกว่า 15 ปี ก็จะลดลงเรื่อยๆ จากที่มีอยู่ร้อยละ 19 ในปี 2556 จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ในปี 2576 จึงกล่าวได้ว่าในเวลาอีกเพียงไม่ถึง 6 ปีข้างหน้า ประเทศไทยก็จะกลายเป็น "สังคมสูงวัยระดับสุดยอด" แล้วเมื่อมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึงหนึ่งในสี่ของประชากรทั้งหมด

ภาพที่ 1 : สัดส่วนผู้สูงวัยตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ถึง 2574

แหล่งข้อมูล: สำนักประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513, 2523, 2533, 2543 และ 2553, สสช.

การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583, สสช.

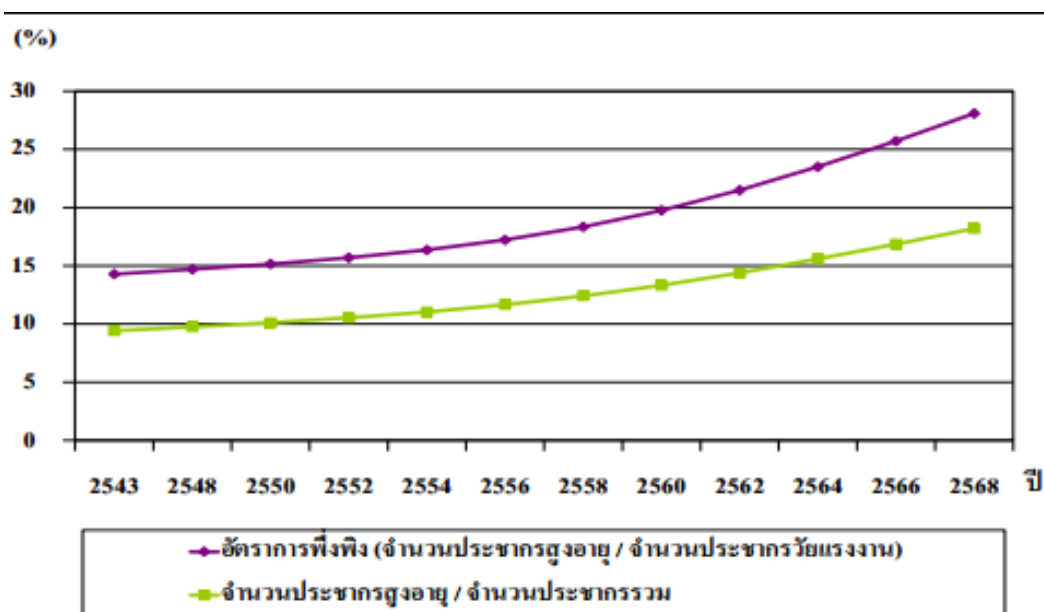
การกราฟจะเห็นได้ว่า“สังคมสูงวัย” (Aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด

“สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด

“สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

ดังนั้นประเทศไทยควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับการเป็นสังคมแห่งผู้สูงอายุนี้ โดยเมื่อมีคนแก่หรือคนชรามากขึ้น สัดส่วนคนทำงานจะลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากงานที่ทำอยู่ ทำให้ไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้จากทางอื่น โดยผู้สูงอายุร้อยละ 80-90 ได้รับการเกื้อหนุนด้านการเงินจากครอบครัว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) แต่ในสภาพปัจจุบันแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลง พิจารณาจากแผนภาพที่ 1 ซึ่งเป็นประมาณการอัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยผู้สูงอายุจัดทำโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศแสดงถึงว่าผู้สูงอายุจะมีอัตราการพึ่งพิงเพิ่มสูงขึ้นเป็น 2 เท่าจากร้อยละ 14.30 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 28.9 ในปี 2568 ซึ่งหมายความว่าในปี 2543 ประชากรวัยทำงาน 100 คนมีภาระต้องรับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุ 14 คน ขณะที่ในอีก 25 ปีถัดมา ประชากร 100 คนต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุ 28 คน

ภาพที่ 2 ประมาณการอัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยสูงอายุ

ที่มา : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. 2549. การฉายภาพประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2548-2568, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้และมีงานทำเพื่อลดอัตราการพึ่งพิง เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์มากมายที่จะสามารถถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกหลานได้ และการนำความรู้ที่มีอยู่ของผู้สูงอายุเพื่อนำไปประกอบอาชีพจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ ที่สอดคล้องกับกฎหมายสำคัญที่เป็นหลักของผู้สูงอายุ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2545-2564) ที่มียุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ เตรียมความพร้อมให้ประชากรมีรายได้ และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปลูกจิตสำนึกในสังคมและคุณค่าตลอดจนศักดิ์ศรีผู้สูงอายุ ตามมาด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถมีการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งในผู้สูงอายุได้โดยมีการส่งเสริมการทำงานให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งกำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากในระดับชาติและในระดับโลก เพราะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับมหภาคได้แก่ ผลต่อผลผลิตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายได้ต่อหัวประชากร การออมและการลงทุนงบประมาณของการลงทุน งบประมาณของรัฐบาล การจ้างงานและผลิตภาพของแรงงาน และในระดับจุลภาคได้แก่ ผลต่อตลาดผลผลิตผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้ากลุ่มผู้สูงอายุของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นเพราะฉะนั้นเราจึงจำเป็นที่จะผลักดันให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้เพื่อสนับสนุนการดูแลในครอบครัวให้เข้มแข็ง โดยมีการกำหนดเกณฑ์และการประเมิน

ความต้องการดูแลระดับต่างๆ ในการรับเข้า อีกทั้งกำหนดมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุในสถานบริการดูแลระยะยาว ทั้งในภาครัฐและเอกชนโดยกำหนดองค์และเอกชน โดยกำหนดองค์กรกำกับดูแลและรับขึ้นทะเบียนสถานบริการที่ชัดเจน ประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังเกตได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของวางแผนพัฒนาประเทศและเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทยที่สำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมปัจจุบันประเทศไทยที่พัฒนาแล้วหลายประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อประเทศไทย โดยด้านหนึ่งประเทศไทย จะมีโอกาสมากขึ้นในการขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ และการบริการด้านอาหารสุขภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุจึงนับเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ แต่ในอีกด้านก็จะเป็นภัยคุกคามในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและทักษะไปสู่ประเทศที่มีผลตอบแทนสูงกว่า ขณะเดียวกัน การแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนทำให้การดูแลและป้องกันเด็กและวัยรุ่นจากค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เป็นไปอย่างลำบากมากขึ้น ตลอดจนปัญหาการก่อการร้าย การระบาดของโรคพันธุกรรมใหม่ ๆ และการค้ายาเสพติด

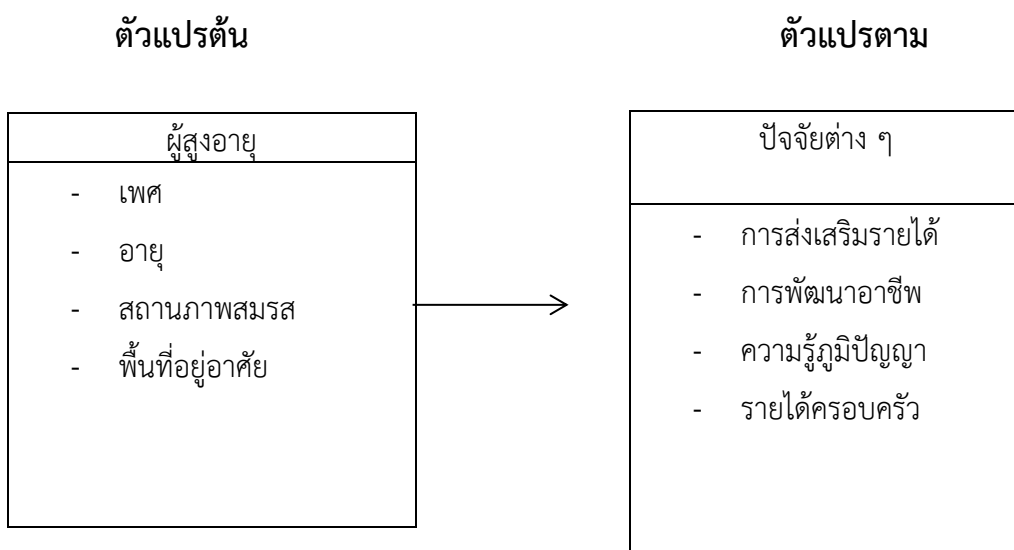
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพรายได้ของผู้สูงอายุตำบล ไผศาลี จังหวัด นครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความรู้ภูมิปัญญาเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบล ไผศาลี จังหวัด นครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุในตำบล ไผศาลี จังหวัด นครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

ผู้สูงอายุที่ใช้เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยทั้งหมด 234 คน ในหมู่บ้านของตำบล ไผศาลี จังหวัด นครสวรรค์

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมรายได้ให้เพิ่มขึ้น ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
2. ให้ความรู้และอบรมเกี่ยวกับด้านการประกอบอาชีพเสริมของผู้สูงอายุในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
3. ผู้สูงอายุมีการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อใช้ประกอบการศึกษางานวิจัย เรื่องกลไกบริหารจัดการรูปแบบเพื่อส่งเสริมรายได้ของผู้สูงอายุในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

1. ประวัติความเป็นมาของตำบลไพศาลี
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพ
3. แนวคิดเกี่ยวกับรายได้ผู้สูงอายุ
4. ทฤษฎีผู้สูงอายุ
5. นโยบายการจ้างแรงงานสูงวัยของประเทศไทย
6. ความหมายของภูมิปัญญา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประวัติความเป็นมาของตำบลไพศาลี

ตำบลไพศาลีเป็นเมืองเก่าโบราณสมัยขอมเรืองอำนาจในดินแดนสุวรรณภูมิ มีซากวัดอุโบสถปรากฏให้เห็น เช่นอุโบสถ วิหาร หอสมุด กุฏิถาชี พระพุทธรูปปฏิมากร ระฆัง จอมปราสาท สระแก้ว สระขวัญฯ ในท้องที่หมู่ที่ 5 (บ้านหนองไผ่) หมู่ที่ 9 (บ้านพระพุทธรบาท)ตำบลสภารองชัย ประมาณว่ามีอายุราวปีพุทธศักราช 1204

นอกจากนี้ยังขุดพบซากโครงกระดูกมนุษย์โบราณ พร้อมทั้งเครื่องใช้ต่างๆ เช่น กำไล ลูกปัด ต่างหู ที่บ้านหมู่ที่ 5 (บ้านโพธิ์ประสาท)ตำบลโพธิ์ประสาท และบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง ถือเป็นแหล่งที่ใหญ่ที่สุดที่เคยขุดพบซึ่งเจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรได้มาตรวจแล้ว ประมาณว่ามีอายุราว 4,000-6,000 ปีใกล้เคียงกับที่ขุดพบที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี นอกจากนี้ยังพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณ พร้อมทั้งอุปกรณ์ของใช้ต่างๆ ประปรายที่บ้านเขาหินกลิ้ง หมู่ที่ 3 ตำบลวังน้ำลัด และ บ้านประจันตคีรี หมู่ที่ 6 ตำบลนาขอม ตำบลไพศาลี เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอท่าตะโก จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2505 และยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเมื่อเดือนตุลาคม 2508

ตำบลไพศาลีเป็นอำเภอหนึ่งใน 15 อำเภอ ของจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของตัวจังหวัดห่างจากจังหวัดประมาณ 70 กิโลเมตร การติดต่อกับจังหวัดใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3004 (ถนนสายนครสวรรค์ – ท่าตะโก - ไพศาลี) มีเนื้อที่ประมาณ 979 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 612,160 ไร่

คำขวัญอำเภอ : หลวงพ่อโอนลี่อนาม หลวงพ่อคำลือเลื่อง เมืองเก่าเวสาลี หน่อไม้ดีรสหวาน ดำเนินเขากลิ่น
งามยิ่งรอยพระพุทธบาท รุกขชาติชั้บสมบูรณ์

นายอำเภอ : นายเอกวิทย์ มีเพียร

อาณาเขตติดต่อ :

ทิศเหนือ	ติดอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดอำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

อำเภอไพศาลีมี 8 ตำบล 101 หมู่บ้าน

1.ตำบลโคกเตี้อ แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน

1.บ้านหนองเสือ จำนวน 709 คน	2.หมู่บ้าน ห้วยตะโกจำนวน 995 คน
3.หมู่บ้าน โคกเตี้อ จำนวน 891 คน	4.หมู่บ้าน พังม่วง จำนวน 1,253 คน
5.หมู่บ้าน โคกเตี้อ จำนวน 922 คน	6.หมู่บ้าน คลองตักน้ำ จำนวน 665 คน
7.หมู่บ้าน หนองแหงแรด จำนวน 300 คน	8.หมู่บ้าน หนองอกไก่ จำนวน 885 คน
9.หมู่บ้าน ห้วยตะโก จำนวน 503 คน	
จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 3,508 คน	
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 506 คน	

2.ตำบลลำโรงชัย แบ่งเขตการปกครอง เป็น 21 หมู่บ้าน

1.หมู่บ้าน โคกมะขวิด จำนวนประชากร 508 คน	2.หมู่บ้าน วังเตียน จำนวน 393 คน
3.หมู่บ้าน ลำโรงชัย จำนวน 921 คน	4.หมู่บ้าน วังกรด จำนวน 985 คน
5.หมู่บ้าน หนองไผ่ จำนวน 853 คน	6.หมู่บ้าน ใหม่วังกระโดนปม จำนวน 566 คน
7.หมู่บ้าน โคกมะขวิด จำนวน 355 คน	8.หมู่บ้าน วังคาง จำนวน 501 คน
9.หมู่บ้าน พระพุทธบาท จำนวน 673 คน	10.หมู่บ้าน ตะคร้อลาด จำนวน 401 คน
11.หมู่บ้าน สระแก้ว จำนวน 551 คน	12.หมู่บ้าน ห้วยกระชั้ด จำนวน 347 คน
13.หมู่บ้าน ลำโรงชัยเหนือ จำนวน 710 คน	14.หมู่บ้าน ร่องระกำ จำนวน 385 คน
15.หมู่บ้าน เกาะขาช้าง จำนวน 356 คน	16.หมู่บ้าน หนองซ้องจำนวน 1,000 คน
17.หมู่บ้าน ดอนกอก จำนวน 443 คน	18.หมู่บ้าน ใหม่พัฒนา จำนวน 365 คน
19.หมู่บ้าน วังตะหลุก จำนวน 454 คน	20.หมู่บ้าน ใหม่ไผ่แก้ว จำนวน 517 คน
21.หมู่บ้าน วังสีคราม จำนวน 35 คน	

จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 11,374 คน

แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 1,843 คน

3.ตำบลวังน้ำลัด แบ่งเขตการปกครองเป็น 10 หมู่บ้าน

1. หมู่บ้าน วังน้ำลัด จำนวน 912 คน	2. หมู่บ้าน เขาหินจำนวน 889 คน
3. หมู่บ้าน เขาหินกลิ้ง จำนวน 1,312 คน	4. หมู่บ้าน ร่องหอย จำนวน 963 คน
5. หมู่บ้าน ห้วยขี้วัว จำนวน 330 คน	6. หมู่บ้าน โพธิ์ศรี จำนวน 1,456 คน
7. หมู่บ้าน ตะกุดภิบาล จำนวน 771 คน	8. หมู่บ้าน หนองกระบอก จำนวน 258 คน
9. หมู่บ้าน เขาหินจำนวน 980 คน	10. หมู่บ้าน หนองโนน จำนวน 190 คน
- จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 7,766 คน
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 1,304 คน

4.ตำบล ตะคร้อ แบ่งเขตการปกครองเป็น 18 หมู่บ้าน

1. หมู่บ้าน วงกระโดนใหญ่ จำนวน 960 คน	2. หมู่บ้าน วงกระโดนน้อย จำนวน 979 คน
3. หมู่บ้าน ตะคร้อ จำนวน 746 คน	4. หมู่บ้าน ตะคร้อ จำนวน 740 คน
5. หมู่บ้าน ตะคร้อ จำนวน 780 คน	6. หมู่บ้าน หนองไม้แดง จำนวน 670 คน
7. หมู่บ้าน ช่องคีรี จำนวน 332 คน	8. หมู่บ้าน โนนสาร จำนวน 1,018 คน
9. หมู่บ้าน เขาเขียว จำนวน 165 คน	10. หมู่บ้าน หนองตะโก จำนวน 477 คน
11. หมู่บ้าน เนินสาร จำนวน 662 คน	12. หมู่บ้าน วงกระโดนน้อยจำนวน 579 คน
13. หมู่บ้าน หนองผักแว่น จำนวน 575 คน	14. หมู่บ้าน เนินมะเกลือ จำนวน 908 คน
15. หมู่บ้าน เวศาลี จำนวน 623 คน	16. หมู่บ้าน วังตาแก้ว จำนวน 612 คน
17. หมู่บ้าน วังโพธิ์ จำนวน 472 คน	18. หมู่บ้าน เนินทอง จำนวน 612 คน
- จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 11,659 คน
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 1,835 คน

5.ตำบล โปธิ์ประสาท แบ่งเขตการปกครองเป็น 13 หมู่บ้าน

1. หมู่บ้าน บ่อไทยสามัคคี จำนวน 635 คน	2. หมู่บ้าน ไร่ประชาสรรค์ จำนวน 585 คน
3. หมู่บ้าน ไร่เกษตรสวรรค์ จำนวน 675 คน	4. หมู่บ้าน ตะเคียนทอง จำนวน 454 คน
5. หมู่บ้าน โปธิ์ประสาท จำนวน 699 คน	6. หมู่บ้าน ไค้งสอง จำนวน 544 คน
7. หมู่บ้าน หนองปลาย จำนวน 565 คน	8. หมู่บ้าน หนองยอ จำนวน 599 คน
9. หมู่บ้าน ศิริล้อม จำนวน 340 คน	10. หมู่บ้าน ผาลาด จำนวน 344 คน
11. หมู่บ้าน แกลงพันธ์ จำนวน 434 คน	12. หมู่บ้าน หนองตัน จำนวน 275 คน
13. หมู่บ้าน หนองยอเหนือ จำนวน 309 คน	
- จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 6,821 คน
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 1,074 คน

6.ตำบล วังข่อย แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน

1. หมู่บ้าน วังข่อย จำนวน 1,458 คน	2. หมู่บ้าน กระทุ่มทอง จำนวน 1,519 คน
3. หมู่บ้าน หนองสำโรง จำนวน 686 คน	4. หมู่บ้าน หัวพุ จำนวน 627 คน

5.หมู่บ้านหนองสะแกยาว จำนวน 834 คน	6.หมู่บ้าน ซับสมบูรณ์ จำนวน 467คน
7.หมู่บ้าน พุฬรัง จำนวน 514 คน	8.หมู่บ้าน เขาปูน จำนวน 312 คน
9.หมู่บ้าน ระหอกเหียง จำนวน 245 คน	10.หมู่บ้าน เขาสามหมื่น จำนวน 305 คน
11.หมู่บ้าน พัฒนา จำนวน 859 คน	
- จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 8,302 คน
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 1,058 คน

7.ตำบล นาขอม แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 หมู่บ้าน

1.หมู่บ้าน นาขอม จำนวน 631 คน	2.หมู่บ้าน บ่อทอง จำนวน 1,020 คน
3.หมู่บ้าน เขาใหญ่ จำนวน 763 คน	4.หมู่บ้าน วังไทรทอง จำนวน 598 คน
5.หมู่บ้าน หนองหญ้าขาว จำนวน 425 คน	6.หมู่บ้าน ประจันตคีรี จำนวน 322 คน
7.หมู่บ้าน หนองตกกกล้า จำนวน 274 คน	8.หมู่บ้าน หนองม่วง จำนวน 371 คน
9.หมู่บ้าน วังเงิน จำนวน 275 คน	10.หมู่บ้าน ถนนสุด จำนวน 389 คน
11.หมู่บ้าน หนองเคล็ด จำนวน 668 คน	
- จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 6,038 คน
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 807 คน

8.ตำบล ไผ่ศาลี แบ่งเขตการปกครองเป็น 8 หมู่บ้าน

1.หมู่บ้าน ห้วยน้ำลาด จำนวน 2,256 คน	2.หมู่บ้าน ห้วยน้ำลาดจำนวน 626คน
3.หมู่บ้าน เนินทอง จำนวน 858 คน	4.หมู่บ้าน เขาธรรมบท จำนวน 770 คน
5.หมู่บ้าน หนองขนก จำนวน 1,643 คน	6.หมู่บ้าน โตกเตือ จำนวน 2,286 คน
7.หมู่บ้าน โคนสามัคคี จำนวน 871 คน	8.หมู่บ้าน ใหม่วาริเย้น จำนวน 2,883 คน
- จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 4,731 คน จำนวนประชากรผู้สูงอายุ 594 คน

ประวัติตำบลไผ่ศาลี

ตำบลไผ่ศาลี เป็นตำบลที่แยกมาจากตำบลโคกเตือเมื่อปี พ.ศ.2532 ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยกลาง และไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ ตำบลไผ่ศาลีตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอไผ่ศาลี ประกอบด้วย 8 หมู่บ้านได้แก่ บ้านห้วยน้ำลาด, บ้านห้วยน้ำลาดเหนือ, บ้านเนินทอง, บ้านเขาธรรมบท, บ้านหนองขนก, บ้านโคกเตือ, บ้านโคกสามัคคี, บ้านใหม่วาริเย้น

จำนวนประชากรในตำบลทั้งหมด 4,731 คน เพศชาย 2,368 คน เพศหญิง 2,363 คน
แบ่งเป็นจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 594 คน

พื้นที่ :

ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขาลาดไปทางทิศตะวันตก ความลาดชัน 35 องศา ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย ดินเหนียว และดินลูกรัง มีพื้นที่ทั้งหมด 98.25 ตารางกิโลเมตร หรือ 61,407 ไร่

เขตพื้นที่ :

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ต.วังน้ำลัด และ ต.นาขอม อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อกับ ต.สำโรงชัย และ ต.โคกเตื่อ อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ต.วังข่อย อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ต.โคกเตื่อ อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชีพ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพ" ขึ้นโดยมีความคิดพื้นฐาน 4 ประการ (Holland. 1973 : 2 - 4) ดังนี้

1. บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไปแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะตามความสนใจอาชีพประเภทต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ งานช่างฝีมือและกลางแจ้ง งานวิทยาศาสตร์และเทคนิค งานบริการการศึกษาและสังคม งานสำนักงานและเสมียน งานจัดการและค้าขาย งานศิลปะดนตรีและวรรณกรรม

บุคลิกภาพแต่ละลักษณะเป็นผลจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ กับแรงผลักดันส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยศักดิ์ตระกูล บิดามารดา ระดับชั้นทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประสบการณ์เหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบนี้จะกลายเป็นความสนใจ และจากความสนใจจะนำไปสู่ความสามารถเฉพาะ ท้ายที่สุดความสนใจและความสามารถเฉพาะจะกำหนดให้บุคคลคิด รับรู้ และแสดงเอกลักษณ์ของตน

2. สิ่งแวดล้อมของบุคคลก็แบ่งได้เป็น 6 อย่างตามความสนใจอาชีพประเภทต่าง ๆ ข้างต้น เช่นเดียวกัน สิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างนี้ถูกรอบงำโดยบุคลิกภาพ และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาและความกดดันบางประการ

และโดยเหตุที่บุคลิกภาพต่างกัน ทำให้ความสนใจและความถนัดต่างกันด้วย บุคคลจึงมีแนวโน้มจะหันเข้าหาบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตน ดังนั้น บุคคลในกลุ่มเดียวกันจึงมักจะมีอะไร ๆ คล้าย ๆ กัน

3. บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถของเขาทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงทัศนคติ ค่านิยม และบทบาทของเขา

4. พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ เมื่อเราทราบบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมบุคคลก็จะทำให้เราทราบถึง ผลที่จะติดตามมาด้วย ซึ่งได้แก่การเลือกอาชีพ การเปลี่ยนงานความสำเร็จในอาชีพ ความสามารถเฉพาะ พฤติกรรมทางการศึกษาและสังคม

นอกจากความคิดพื้นฐาน 4 ประการข้างต้นแล้ว ฮอลแลนด์ยังมีแนวคิดปลีกย่อยเพิ่มเติมอีก 4 ประการ (Holland. 1973 : 4 - 5) ดังนี้

1. ความสอดคล้องต้องการ (Consistency) บุคลิกภาพบางลักษณะมีความสอดคล้องต้องการ เช่น บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้งกับบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค หรือบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียนกับบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม

2. ความแตกต่างกัน (Differentiation) โดยปกติ บุคคลจะมีบุคลิกภาพเด่นชัดอยู่ลักษณะหนึ่ง แม้จะมีบุคลิกลักษณะอื่น ๆ ปะปนอยู่บ้าง แต่บางคนอาจจะมีบุคลิกภาพลักษณะต่าง ๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกันจนยากต่อการชี้ชัดลงไปว่า บุคคลนั้นมีบุคลิกภาพลักษณะใด

3. ความเหมาะสมกัน (Congruence) บุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมต้องมีความเหมาะสมกัน เช่น สิ่งแวดล้อมของผู้มีความสนใจประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง ย่อมเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทนี้มากกว่าบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจประเภทอื่น

4. การคาดคะเน (Calculus) โดยเหตุที่บุคลิกภาพแต่ละลักษณะและสิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างมิได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด และต่างก็มีความสัมพันธ์ภายในกันอยู่ ดังนั้นเมื่อบุคคลมีบุคลิกภาพลักษณะหนึ่งก็ทำให้สามารถคาดคะเนถึงบุคลิกภาพลักษณะอื่นได้ด้วย

ที่มาของทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์

"ทฤษฎีการเลือกอาชีพ" ของฮอลแลนด์เป็นผลจากการสังเกตของเขาและของคนอื่น ๆ เกี่ยวกับความสนใจ ลักษณะและพฤติกรรมของบุคคล และมีส่วนสัมพันธ์กับทฤษฎีของกิลฟอร์ด (Guilford. 1954) ซึ่งได้วิเคราะห์บุคลิกภาพและความสนใจของบุคคลออกเป็น 6 ประเภท คือ ด้านจักรกล ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านบริการสังคม ด้านสารบรรณ ด้านธุรกิจ และด้านศิลปะ นอกจากนี้ ทฤษฎีของฮอลแลนด์ยังมีส่วนคล้ายคลึงกันกับทฤษฎีของแอดเลอร์ (Adler. 1939) ของฟรอมม์ (Fromm. 1947) ของจุง (Jung. 1933) ของเชลดอน (Sheldon. 1954) ของ สปรองเจอร์ (Spranger. 1928)

โดยเฉพาะการประเมินสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยจำแนกลักษณะของบุคคลมีแนวความคิดมาจากลินตัน (Linton. 1945) ซึ่งกล่าวว่า "แรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อมจะถูกถ่ายทอดไปยังบุคคล"

อนึ่ง ทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องความต้องการ (needs) และแรงกดดัน (pressures) ของเมอร์เรย์ (Murray. 1938) ก็เป็นแรงกระตุ้นอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ฮอลแลนด์คิดทฤษฎีของเขาขึ้น

กล่าวโดยสรุป "ทฤษฎีการเลือกอาชีพ" ของฮอลแลนด์มีแนวคิดพื้นฐานดังนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพ
2. แบบสำรวจความสนใจคือแบบสำรวจบุคลิกภาพ

ฮอลแลนด์ได้กล่าวถึง "การเลือกอาชีพ" ไว้ว่า "การเลือกอาชีพคือ การกระทำที่สะท้อนให้เห็นถึงแรงจูงใจ ความรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถของบุคคล อาชีพเป็นวิถีชีวิต ส่วนสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นงานและทักษะ"

ฮอลแลนด์ได้จำแนกลักษณะบุคลิกภาพตามความสนใจอาชีพต่าง ๆ 6 ประเภท โดยมีเป้าหมายดังนี้

1. ชี้แนะประสบการณ์ที่จะนำไปสู่ลักษณะเฉพาะของบุคคล
2. อธิบายให้ทราบว่า ประสบการณ์นำไปสู่ลักษณะเฉพาะได้อย่างไร และลักษณะเฉพาะนำไปสู่พฤติกรรมได้อย่างไร
3. แยกแยะความเหมาะสมระหว่างบุคลิกภาพแต่ละลักษณะกับเหตุการณ์ทั้งเก่าและใหม่

1. บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง (Realistic)

พันธุกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เครื่องมือ จักรกล และสัตว์เลี้ยง แต่ไม่ชอบกิจกรรมด้านการศึกษาและการแพทย์ ดังนั้นบุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางด้านการช่าง เครื่องยนต์ การเกษตร ไฟฟ้า และเทคนิค แต่ด้อยความสามารถทางด้านสังคมและการศึกษา สรุปลแล้ว บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ชอบอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม
 - 2) เขาจะใช้ความสามารถที่เขามีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและเรื่องอื่น ๆ
 - 3) เขาจะรับรู้ตัวเองในฐานะผู้มีความสามารถทางด้านเครื่องยนต์และกีฬา แต่ขาดความสามารถทางด้านการเข้าสังคม
 - 4) เขาจะนิยมสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนิยมลักษณะภายนอกของบุคคล เช่น เงิน อำนาจ สถานภาพ และโดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถและค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีลักษณะต่อไปนี้ คือ ชี้อาย หัวอ่อน เปิดเผย จริงจัง แข็งแรง วัตถุนิยม เป็นธรรมชาติ เรียบ ๆ พากเพียร เสมอต้นเสมอปลาย เก็บตัว มั่นคง มัธยัสถ์ ไม่คิดลึก ไม่หมกมุ่น
- อาชีพที่บุคคลกลุ่มนี้สนใจ ได้แก่ ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างวิทยุ ช่างทำบล็อค คนขับรถชุดดิน เป็นต้น

2. บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค (Investigative)

พันธุกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต สัญลักษณ์ การจัดระบบ การทดลองด้านกายภาพ ชีวภาพ และปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้เข้าใจ และควบคุมปรากฏการณ์นั้น ๆ แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชักชวน การเข้าสังคม และการเลียนแบบ ดังนั้นบุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และการคำนวณ แต่ด้อยความสามารถทางการ โฆษณาชักชวน

- สรุปลแล้ว บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้
- 1) ชอบอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค และไม่ชอบอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย
 - 2) เขาจะใช้ความสามารถที่เขามีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและเรื่องอื่น ๆ
 - 3) เขาจะรับรู้ตัวเองในฐานะนักวิชาการ เชื่อมั่นในความคิดของตนเอง มีความสามารถทางด้าน การคำนวณและวิทยาศาสตร์ แต่ขาดความสามารถทางการเป็นผู้นำ
 - 4) เขาจะมีค่านิยมทางด้านวิทยาศาสตร์
- และโดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีลักษณะต่อไปนี้คือ ชอบวิเคราะห์ รอบคอบ เป็นนักวิจารณ์ ใฝ่รู้ รักอิสระ ฉลาด เก็บตัว มีหลักการ อุดม เนียบขาด มีเหตุผล ไว้ตัว
- อาชีพที่บุคคลกลุ่มนี้สนใจ ได้แก่ นักอุตุวิทยานิยมวิทยา นักชีววิทยา นักเคมี นักฟิสิกส์ นักเขียนบทความทางวิชาการ เป็นต้น

3. บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม (Social)

พันธุกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ การฝึกหัด การพัฒนา การอนุรักษ์ และการสั่งสอน แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุเครื่องมือ เครื่องยนต์ ดังนั้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่นงานประชาสัมพันธ์ งานบริการวิชาการ แต่ด้อยความสามารถด้านการช่างและเทคนิค

สรุปแล้ว บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ชอบอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง
- 2) เขาจะใช้ความสามารถที่เขามีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและเรื่องอื่น ๆ
- 3) เขาจะรับรู้ตัวเองในฐานะคนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีความสามารถทางการสอน แต่ขาดความสามารถทางด้านเครื่องยนต์และวิทยาศาสตร์
- 4) เขาจะมีความนิยมเกี่ยวกับปัญหาและกิจกรรมด้านสังคมและการกีฬา

และโดยเหตุที่ผู้มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีลักษณะต่อไปนี้คือ มีอำนาจ ให้ความร่วมมือ มีความเป็นหญิง มีไมตรีจิต กว้างขวาง ชอบบำเพ็ญประโยชน์ มีอุดมคติ มีความคิดลึกซึ้ง เมตตากรุณา จูงใจคนเก่ง มีความรับผิดชอบ ชอบเข้าสังคม รู้จักกาลเทศะ มีความเข้าใจเพื่อนมนุษย์

อาชีพที่บุคคลกลุ่มนี้สนใจ ได้แก่ ครู นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ ที่ปรึกษาปัญหาส่วนตัว เป็นต้น

4. บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียน (Conventional)

พันธุกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ชอบกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เป็นการจัดระบบหรือระเบียบ เช่น เก็บรายงาน จัดข้อมูล คัดลอกข้อมูล จัดหมวดหมู่รายงาน และข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เป็นนามธรรม มีอิสระ ต้องค้นคว้า ไม่เป็นระบบแบบแผน

ดังนั้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางด้านงานสารบรรณ การคำนวณ งานธุรกิจ แต่ด้อยความสามารถทางด้านศิลปะ

สรุปแล้ว บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ชอบอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียน แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม
- 2) เขาจะใช้ความสามารถที่เขามีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและเรื่องอื่น ๆ
- 3) เขาจะรับรู้ตัวเองในฐานะผู้ชอบเลียนแบบ ชอบจัดระเบียบ มีความสามารถทางด้านงานสารบรรณ และตัวเลข แต่ขาดความสามารถทางด้านศิลปะ
- 4) เขาจะนิยมผู้ประสบความสำเร็จด้านงานธุรกิจและเศรษฐกิจ

และโดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีลักษณะต่อไปนี้เป็นคือ ชอบเลียนแบบ ยุติธรรม วางท่า มีสมรรถภาพ ไม่ยืดหยุ่น มีหิริโอตตัปปะ อ่อนน้อม เรียบร้อย พากเพียร คล่องแคล่ว เจ้าระเบียบ เยือกเย็น ไม่มีจินตนาการ

อาชีพที่บุคคลกลุ่มนี้สนใจ ได้แก่ นักบัญชี ผู้ดูแลสินค้าในสต็อก ผู้ควบคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ เสมียน จ่ายเงิน พนักงานจดคำให้การในศาล เป็นต้น

5. บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย (Enterprising)

พันธุกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน หรือผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต เป็นสัญลักษณ์ หรือเป็นระเบียบแบบแผน

ดังนั้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางการเป็นผู้นำ การประชาสัมพันธ์ การชักชวน แต่ด้อยความสามารถด้านวิทยาศาสตร์

สรุปแล้ว บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ชอบอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค
- 2) เขาจะใช้ความสามารถที่เขามีแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานและเรื่องอื่น ๆ
- 3) เขาจะรับรู้ตัวเองในฐานะผู้กว้างขวาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าสังคมเก่ง มีความสามารถทางการเป็นผู้นำ การพูด แต่ด้อยความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์
- 4) เขาจะนิยมผู้มีความสามารถทางการเมืองและเศรษฐกิจ

และโดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีลักษณะต่อไปนี้เป็นคือ ชอบเสียงภัย ทะเยอทะยาน กล้าโต้แย้ง น่าเชื่อถือ กระปรี้กระเปร่า เปิดเผย ใจร้อน มองโลกในแง่ดี สนุกสนาน เชื่อมั่นในตนเอง เข้าสังคมง่าย ช่างพูด

อาชีพที่บุคคลกลุ่มนี้สนใจ ได้แก่ นักธุรกิจ พ่อค้า แอร์โฮสเตส นายหน้า นักจัดรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

6. บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม (Artistic)

พันธุกรรมและประสบการณ์ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม เป็นอิสระ ไม่เป็นระเบียบแบบแผน แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปธรรม เป็นระเบียบแบบแผน

ดังนั้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสามารถทางด้านศิลปะ ภาษา ดนตรี การละคร การเขียน แต่ด้อยความสามารถด้านธุรกิจ งานสารบรรณ

สรุปแล้ว บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้

- 1) ชอบอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียน
- 2) เขาจะใช้ความสามารถที่เขามีแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานและเรื่องอื่น ๆ
- 3) เขาจะรับรู้ตัวเองในฐานะคนที่ชอบแสดงออก มีความคิดริเริ่ม มีพรสวรรค์ มีความเป็นหญิง ไม่ชอบเลียนแบบ รักอิสระ มีความสามารถทางด้านศิลปะและดนตรี การแสดง การเขียน การพูด
- 4) เขาจะนิยมผู้มีความสามารถทางการศึกษา

และโดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น บุคคลกลุ่มนี้จึงมีลักษณะต่อไปนี้เป็นคือ จุกจิก ไม่มีระเบียบ เจ้าอารมณ์ มีความเป็นหญิง มีอุดมคติ เพ้อฝัน ไม่จริงจัง ใจร้อน รักอิสระ ข่างคิด ไม่ชอบเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม

3. แนวคิดเกี่ยวกับรายได้ผู้สูงอายุ

สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร โดยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว คาดว่าในอีก 7 ปีข้างหน้า โครงสร้างประชากรจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อมองไกลไปถึง 30 ปีข้างหน้า (ปี 2583) ตัวเลขประมาณการจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังระบุว่า ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุหรือมีผู้มี 60 ปีขึ้นไป สูงถึง 20.5 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.1 ของประชากรไทยทั้งหมด ขณะที่วัยแรงงานเพียง 35.2 ล้านคน และวัยเด็ก 8.2 ล้านคนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรนี้จะส่งผลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เฉพาะเพียงปัญหาที่จะเกิดกับตัวผู้สูงอายุเอง ก็มีเรื่องที่ภาครัฐควรต้องพิจารณาอย่างยิ่ง คือ เรื่องของ 'รายได้ของผู้สูงอายุ' จากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้สูงอายุไทย มีรายได้มากจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้ รายได้จากการทำงาน, รายได้จากบำนาญ, จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ, รายได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น ดอกเบี้ย ค่าเช่า, การใช้เงินออม และการเก็หนุนจากครอบครัว ไม่ว่าจะจากคู่สมรส บุตร ญาติ เป็นต้น ทั้งนี้ การเก็หนุนทางการเงินจากบุตรนับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุ แม้การสำรวจ จะพบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับเก็หนุนทางการเงินจากบุตร มีสัดส่วนลดลงในช่วงที่ผ่านมา ขณะที่ผู้สูงอายุที่มีรายได้จากการพึ่งตนเอง เช่น การทำงาน เงินออม หรือจากดอกเบี้ย มีแนวโน้มสูงขึ้น

มีข้อสังเกตจากการสำรวจ คือ เงินจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเงินบำนาญหรือเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ล้วนมีความสำคัญมากขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ในบรรดาแหล่งรายได้เหล่านี้ หากพิจารณาเฉพาะแหล่งรายได้หลัก พบว่าผู้สูงอายุที่มีบุตรเป็นแหล่งรายได้หลักนั้น ลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากร้อยละ 54.1 ในปี ๒๕๓๗ ลดลงเหลือร้อยละ 40.1 ในปี 2554 ขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่มีเงินออมเป็นแหล่งรายได้หลัก ยังมีน้อยมาก โดยปี 2537 มีเพียงร้อยละ 1.7 ส่วนปี 2554 มีเพียงร้อยละ 2.6 เท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุที่มีเงินโอนจากภาครัฐเป็นแหล่งหลักของรายได้ในปี 2554 มีถึงร้อยละ 17.4 ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีเบี้ยยังชีพเป็นแหล่งรายได้หลักมากถึงร้อยละ 11.4 ที่เหลือร้อยละ 6 คือผู้สูงอายุที่มีรายได้หลักจากบำนาญ ตัวเลขนี้เป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่า มีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ได้รับเบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุเป็นแหล่งรายได้หลักไว้ใช้ในยามชราภาพ ซึ่งนับ เป็นเงินได้ที่มีจำนวนไม่มากนัก ในแต่ละเดือนดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้ตัวเอง การส่งเสริมการออมตั้งแต่วัยทำงาน รวมถึงการสร้างหลักประกันรายได้อายชราภาพที่มั่นคงกว่าที่เป็นอยู่ในตอนนี้เป็นสิ่งทีภาครัฐควรหันมาพิจารณาและเร่งมือดำเนินการอย่างจริงจัง

4. ทฤษฎีผู้สูงอายุ

“เกณฑ์สังคมผู้สูงอายุ”เป็นการนำเอานิยาม“การก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) และ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aged Society) ขององค์การสหประชาชาติ (UN) มากำหนดเป็นเกณฑ์เพื่อใช้ในการดำเนินงาน

ระวางการเป็นสังคมผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่

“เกณฑ์การก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ” หมายถึง พื้นที่ที่มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป

“เกณฑ์การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” หมายถึง พื้นที่ที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65

ขึ้นไปที่อยู่ในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป

“เกณฑ์ปกติ”หมายถึง พื้นที่ที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราน้อยกว่าร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราน้อยกว่าร้อยละ 7

5. นโยบายการจ้างแรงงานสูงวัยของประเทศไทย

นโยบายการจ้างแรงงานสูงวัยของประเทศไทย

งานศึกษานี้ระบุรูปแบบการมีงานทำของผู้สูงอายุ มี 2 ลักษณะ คือ

กลุ่มที่ 1 คือ การทำงานในลักษณะส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นการทำงานนอกระบบ เช่น งานในภาคเกษตรที่ทำในรูปของเศรษฐกิจพอเพียง และการประกอบอาชีพอิสระ ส่วนใหญ่เป็นงานที่มีต้นทุนต่ำ อาศัยเงินทุนจากเงินออมหรือเงินทุนหมุนเวียน ผลิตโดยใช้เทคโนโลยีต่ำหรือใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ดั้งเดิม มีตลาดแคบสามารถบริหารจัดการได้ง่าย แต่ได้รับความสนใจจากภาครัฐน้อย ส่วนผู้สูงอายุที่ทำงานในระบบมีน้อยมาก

กลุ่มที่ 2 คือ การทำงานในลักษณะของการรวมกลุ่ม ส่วนใหญ่ทำผ่านองค์กรที่มีอยู่แล้วในชนบท เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพต่างๆ วิสาหกิจชุมชน โครงการ OTOP ซึ่งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืน จะมีผู้นำที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ มีความเสียสละ การดำเนินงานประกอบด้วยคนหลายวัย ไม่ค่อยมีปัญหาด้านการตลาด มีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน สมาชิกมีรายได้ประจำสม่ำเสมอ

แนวทางการสร้างโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท ได้แก่ การสร้างความตระหนักในเรื่องความสำคัญของการทำงานของผู้สูงอายุ หนุนส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆให้มากขึ้น ถอด

บทเรียนด้านการทำงานของผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ จัดทำฐานข้อมูลของผู้สูงอายุในตำบลและหมู่บ้าน ทดลองรูปแบบการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ ส่งเสริม อบต. ให้ดำเนินการทดลองหารูปแบบการส่งเสริม การมีงานทำของผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของพื้นที่

รูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท ได้แก่ การ ดำเนินการควรต่อยอดจากชมรมผู้สูงอายุหรือต่อยอดจากกลุ่มอาชีพที่มีอยู่เดิมโดยการเสริมทักษะด้านอาชีพที่ ผู้สูงอายุต้องการ การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดแนะแนวอาชีพ การขยายภาคีเครือข่ายการ ทำงานสู่สาขาสภาผู้สูงอายุจังหวัด องค์กรพัฒนาเอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการบูร ณาการของการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการสร้างงาน การสร้างงานในจังหวัดแก่ผู้สูงอายุ ร่วมกับภาคเอกชน การส่งเสริมผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอิสระ การจัดทำทำเนียบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ

6. ความหมายของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมี ผู้ให้คำกัตความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546,หน้า826) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิ ปัญญาไว้ว่า “พื้นความรู้ความสามารถ”

ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญา ชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการ แสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกำลัง ช่วยกันทำงานใหญ่หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคน เดียวเป็นต้น

ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และ สังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือก พันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิ ปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พรหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะ

สาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของตัวเอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับถ่ายทอดและพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542) ได้ให้ความหมายว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตนเรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นแก่นของชุมชนที่หล่อเลี้ยงความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกขภัยพิบัติทั้งปวง

จารุวรรณ ธรรมวัตติ (2543) ได้ให้ความหมายว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผน การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

สามารถ จันทร์สุรย์ (2536) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (2538) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธ์ (2535) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. 2537) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างไรยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ประยุกต์ และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (2536) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 619) ให้ความหมายคำว่า “ภูมิปัญญา” ว่าหมายถึง พื้นฐานความรู้ความสามารถ

ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายดังนี้ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการสะสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นวิชาแบบที่เราเรียน ผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันหมด” (ประเวศ วะสี, 2534: 75)

พัทยา สายหู (2534 : 109) ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า คือ “ความรู้ คามคิด ที่ได้สั่งสมไว้” ชาวบ้าน คือ “คนธรรมดาหรือสามัญชน” หากรวมความหมายก็อาจนิยามไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน “ความรู้ ความคิดของคนธรรมดา หรือสามัญชนที่ได้สั่งสมไว้” ส่วนอีกคำหนึ่งคือคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง “เครื่องมืออุปกรณ์การดำรงชีวิตของหมู่คณะ”

สัจญา สัจญาวิวัฒน์ (2543 : 3) ให้ความหมายคำว่า “ภูมิปัญญา” ว่าหมายถึง 1) ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใด ๆ มีลักษณะเป็นข้อมูลเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับผู้หญิง ผู้ชาย ฯลฯ 2) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ หรือหน่วยสังคมใด ๆ ความเชื่อดังกล่าวอาจยังไม่มีข้อพิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง หากพิสูจน์แล้วความเชื่อก็กลายเป็นความรู้ ความเชื่อบางอย่างอาจพิสูจน์ไม่ได้ เช่น เรื่องนรก สวรรค์ ตายแล้วไปไหน ผีมีจริงหรือไม่ 3) ความสามารถหรือแนวทางในการแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา เช่น ความสามารถในการสร้างหรือดำรงความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว เป็นต้น

สามารถ จันทร์สุรีย์ (2543 : 12) นิยาม “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ว่า หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง

ทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540 : 4) นิยาม “ภูมิปัญญา” ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาอันล้ำค่าของท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งว่า เป็นพื้นฐานความรู้ ความสามารถของบุคคลในท้องถิ่น และความสัมพันธ์กับแบบแผนการดำรงชีวิต ที่ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติแวดล้อม และกระบวนการทางสังคมเสมือนเป็นแกนหลักของการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

เสรี พงศ์พิศ (2539 : 145 - 146) ให้ความหมายว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หรือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หมายถึง “รากฐานของความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ ภูมิปัญญา มีสองลักษณะ คือ ส่วนที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ ปรัชญาการดำเนินชีวิต คุณค่า และความหมายของทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตประจำวัน กับส่วนที่เป็นรูปธรรม เช่น การทำมาหากิน หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี”

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2542 : 263) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศัพท์นี้การกำเนิดของมันชัดเจนมีความมุ่งหมายที่จะใช้วัฒนธรรมของตนเองได้กระแสนการต่อสู้ให้พ้นการครอบงำเป็นอิสระและสร้างสรรค์ หากทำเสร็จแล้วมีการสร้างตาข่ายโยงใยภูมิปัญญาระหว่างกัน ชุมชนหมู่บ้านก็มีอำนาจเป็นพลังสำคัญพลังหนึ่งที่จะผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงสู่สันติสุขในที่สุด

สามารถ จันทรสุรย์ (2534 : คำนำ) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งกว้างทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตได้ในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 264) ภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน ไม่ว่าจะปัญหาของชุมชน ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาในการประกอบอาชีพ โดยที่ปราชญ์ชาวบ้านนี้ได้มีกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์มาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป

อังกุล สมคะเนย์ (2542 : 264) กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง มวลความรู้และมวลประสบการณ์ของชาวบ้านที่ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้เป็นสุขโดยได้รับการถ่ายทอด สัมพันธ์มาโดยผ่านกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย

ลักขณา รอดสน (2540 : 12) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดกันจากรพบุรุษ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นสุขในแต่ละสภาพแวดล้อม โดยการประสมประสานความรู้ ความคิด เข้าด้วยกันในการใช้แก้ปัญหาต่างๆล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยผ่านกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย

รัตนะ บัณฑิต (2542 : 264) ได้ให้มุมมองอีกมิติว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อมซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของในส่วนที่เป็นชุมชนและปัจเจกบุคคล

ซึ่งกระบวนการทัศน์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกออกได้ 3 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเองจากการศึกษาความหมายภูมิปัญญาข้างต้น สรุปว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ความสามารถของบุคคลในท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้มีประสบการณ์สั่งสมเลือกสรรปรับตัวจนเป็นความรู้ที่สามารถนำไปแก้ปัญหา หรือสร้างเสริมให้มีการดำรงชีวิตประจำวันที่ดีขึ้น จากนั้นนำไปถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ทั้งวิธีการบอกเล่าสั่งสอน และการปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน

กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ (2542 : 258 - 259) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเองต่อโลกและสิ่งแวดล้อมซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของคนในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งได้มาจากการประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุลที่เคารพกันและกัน ไม่ทำร้ายทำลายกันทำให้ทุกฝ่ายทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำ คอยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสินและลงโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่าเขา ข้าว แดง ลม ฝน โลกและจักรวาล ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว

จากความหมายของภูมิปัญญาที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น พอจะสรุปให้เห็นได้ชัดเจนมากขึ้นว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เกิดจากการคิด หรือพื้นฐานความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมา ทั้งทางตรงคือประสบด้วยตนเอง หรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบทอดกันมา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง แล้วนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นสติปัญญาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภูมิวัฒน์ พรวนสุข(2558) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาพรวมของปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสังคม ด้านครอบครัว และด้านการเงินและการงานพบว่า อยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ควรมีการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติได้จริงที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุพร้อมทั้งมีบริการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างจริงจัง ควรมีการตั้งศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมหรือศูนย์ออกกำลังกายควรมีกิจกรรมออกเยี่ยมที่บ้านพร้อมรับฟังปัญหาและแนะนำแนวทาง พร้อมทั้งตั้งงบประมาณไว้รองรับผู้สูงอายุในอนาคตด้านสังคม ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลและให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ และควรจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่เป็นแก่ผู้สูงอายุ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนาและได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม ควรมีรถรับ-ส่ง ไปโรงพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ด้านครอบครัว ควรจัดการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและตั้งศูนย์ที่พักพิงชั่วคราวของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและปลอดภัย และควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการในวันสำคัญของครอบครัวเพื่อสร้างสานสายใยครอบครัวและสนับสนุนให้อยู่กับครอบครัวและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขจนวาระสุดท้าย และควรจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ด้านการเงินและการงาน ควรสนับสนุนในด้านอาชีพการหารายได้อย่างเหมาะสมตามความถนัดของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมปฏิบัติทุกขั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรมเพิ่มความรู้และทักษะด้านอาชีพ และมีการบริการจัดการนำผลิตภัณฑ์กลุ่มออกจำหน่าย และจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการกลุ่ม

นันทนา อยู่สบาย (2557) การศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธงจังหวัดสมุทรปราการ และเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังต่อไปนี้กลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ชั้นน้อยอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 269 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม F-test และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้สูตรตามวิธีของ Scheffe' ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ชั้นน้อย อำเภอบางเสาธงจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 149 คน อายุ 60-65 ปีจำนวน 238 คน สถานภาพสมรส จำนวน 201 คน ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาจำนวน 226 คน อาชีพรับจ้างจำนวน 119 คน รายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 211 คน พบว่า มีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความต้องการมากที่สุดคือด้านความปลอดภัยในชีวิต รองลงมา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ และด้านการศึกษา น้อยที่สุดคือด้านที่อยู่อาศัยการเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ชั้นน้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรสระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ลัดดา บุญเกิด (2557) การศึกษา “ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ และลักษณะที่พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี จำนวน 184 คน โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) สำนวนรายการ (Check List) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้, ที่พักอาศัย แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรีโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบใช้ค่าสถิติ t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสวัสดิการอยู่ในระดับมากเมื่อวิเคราะห์ตามรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับ มาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครองผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 ด้านรายได้ผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ด้านนันทนาการผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมากโดยให้ความสำคัญ เป็นอันดับที่ 5 ด้านที่พักอาศัยผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 6 และผลการเปรียบเทียบความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะที่พักอาศัยต่างกัน มีความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกันแต่

ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่างกัน มีความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่าง
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจิตา แจ้งประจักษ์ (2557) การศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุกรณีศึกษาตำบลหนองรี
อำเภอเมืองชลบุรีจังหวัดชลบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและเปรียบเทียบรวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่
เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมีประเด็นคำถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลและมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในตำบลหนองรี
ได้แก่ผู้สูงอายุจำนวน 35 คนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐจำนวน 4 คนเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนจำนวน 1 คนผล
การศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุมีดังนี้ 1. สวัสดิการโดยภาครัฐประกอบด้วย
ประกันสังคมได้แก่ระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการการช่วยเหลือทางสังคมและการบริการสังคม 2. สวัสดิการ
โดยภาคเอกชนประกอบด้วยประกันสังคมและระบบส่งเสริมหุ้นส่วนทางสังคมตามแนวคิดความรับผิดชอบ
ต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ 3. สวัสดิการโดยภาคชุมชนประกอบด้วยประกันสังคมได้แก่กองทุนสวัสดิการ
ชุมชนการช่วยเหลือทางสังคมและการบริการสังคมโดยใช้ระบบเครือญาติและทุนทางสังคมเมื่อเปรียบเทียบ
รูปแบบพบว่าภาครัฐและภาคชุมชนได้จัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะส่วนภาคเอกชนจัดให้สำหรับทุก
กลุ่มอายุโดยภาครัฐมีเป้าหมายในการจัดสวัสดิการเพื่อแก้ไขปัญหาบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพของ
ผู้สูงอายุส่วนภาคเอกชนมีเป้าหมายเพื่อป้องกันปัญหาและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในขณะที่ภาคชุมชนจะเน้น
การบำบัดฟื้นฟูป้องกันปัญหาและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุซึ่งภาครัฐจัดสวัสดิการได้ครอบคลุมมากกว่า
ภาคเอกชนและภาคชุมชนทั้งการศึกษาสุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัยการทำงานและมีรายได้สนับสนุนการ
กระบวนการยุติธรรมและบริการสังคมทั่วไปปัจจัยภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุคือ
ผู้สูงอายุในตำบลหนองรีมีศักยภาพและมีจิตอาสาพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองและชุมชนอีกทั้งในตำบลมีทุนทาง
สังคมที่เอื้อต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุปัจจัยภายนอกได้แก่แนวนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญให้กับ
ผู้สูงอายุรวมถึงกระแสสังคมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมที่ทำให้องค์กรเอกชนทำประโยชน์เพื่อชุมชนดังนั้น
ในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุควรเป็นแบบพหุภาคีซึ่งต้องเปิดโอกาสผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ
มากกว่าเป็นผู้รับบริการเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าของตนเองอีกทั้งควรส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งใน
ชุมชนเพื่อใช้เป็นฐานในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุต่อไป

นันทยา อธิชินบัญชร (2559) แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุใน
จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพ และคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ
2) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษผลการวิจัย
สรุปได้ดังนี้ ศักยภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปมาน (Inductive
Method) พบศักยภาพ 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มช่างและการจักสาน 2) กลุ่มศิลปวัฒนธรรม 3) กลุ่มดูแล
สุขภาพ 4) กลุ่มทอผ้าและปักผ้า 5) กลุ่มการทำเกษตรและเลี้ยงสัตว์ 6) กลุ่มประกอบการค้าขายและบริการ
ซึ่งผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ มองเห็นคุณค่าตนเองอยู่ในระดับสูงมาก ในด้านภาคภูมิใจในตนเอง มองตนเอง
ในแง่ดีมีความเคารพนับถือตนเอง ปัจจุบันยังมีอะไรที่น่าทำอีกมากมายในชีวิต และตนเองมีคุณค่าเท่าเทียมกับ
ผู้อื่น สำหรับแนวทางในการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อ

ขับเคลื่อนในการนำไปสู่ความสำเร็จ (Success Model) จะใช้ PINS Model หรือโมเดลเข็มหมุด ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วม (Participation: P) ด้านความสนใจ ความถนัดของผู้สูงอายุ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Interest: I) ด้านการสร้างเครือข่าย (Network: N) และด้านการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐและภาคเอกชน

นิตยา ทวีชีพ (2556) การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความต้องการต่อการฝึกวิชาชีพเพื่อสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ จำแนกตามสถานภาพของผู้สูงอายุ 2) พัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมฝึกวิชาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และ 3) จัดทำหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุและการสร้างอาชีพในการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และ ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยวิธีการแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดมุกดาหาร รวม 400 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 12 คน นักพัฒนาชุมชนหรือนักวิชาการศึกษาในพื้นที่ จำนวน 3 คน หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา และร้านค้า จำนวน 3 คน รวม 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาค เท่ากับ .83 แบบประเมินความรู้แบบทดสอบทักษะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การใช้เทคนิคกระบวนการพลังสร้างสรรค์ และการประชุมสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิธีเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

แก้วขวัญ ตั้งติพิงศ์กุล (2559) โครงการถอดบทเรียนสถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานสูงวัยเป็นการศึกษาด้วยการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานแรงงานสูงวัยโดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสถานประกอบการจำนวน 4 แห่ง ที่เป็นต้นแบบที่มีการดำเนินโครงการการจ้างงานแรงงานสูงวัยอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ทั้งนี้สถานประกอบการทั้ง 4 แห่งประกอบด้วย โรงเส้นหมี่ขอเอง บริษัทโตชิบา ประเทศไทย จำกัดบริษัทแพนด้า จิวเวอรี่จำกัด และบริษัท Home Pro ซึ่งทั้งสี่แห่งอาจเป็นต้นแบบที่ดีในการจ้างแรงงานสูงวัยในแต่ละรูปแบบ และในแต่ละอุตสาหกรรม กล่าวคือ สถานประกอบการต้นแบบมีความหลากหลายทั้งอุตสาหกรรมการผลิต การให้บริการ ทั้งขนาดใหญ่และเล็ก และมีรูปแบบการจ้างงานที่แตกต่างกัน 4 รูปแบบคือ การขยายการเกษียณอายุการทำงาน (กรณีโรงเส้นหมี่ขอเอง) การให้แรงงานเกษียณและจ้างกลับเข้ามาใหม่ (กรณีบริษัทโตชิบา ประเทศไทย) การจ้างงานใหม่ (บริษัท Home Pro) และการใช้ระบบการจ้างงานหลายรูปแบบและยืดหยุ่น (บริษัทแพนด้า จิวเวอรี่จำกัด) ซึ่งต่างมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ทำให้การพิจารณาถอดแบบมีทางเลือกที่หลากหลายในการขยายโอกาสการทำงานของแรงงานสูงวัยในการศึกษาจากการถอดบทเรียนและจากการศึกษาในอดีตของคณะผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยส่งเสริมหรือปัจจัยที่ขัดขวางการจ้างแรงงานสูงวัยของแต่ละสถานประกอบการอาจมีความแตกต่างกัน โดยในด้านของสถานประกอบการอาจขึ้นกับประเภทของอุตสาหกรรม การจัดการความรู้ในองค์กรและความสามารถในการหาแรงงานมาทดแทนของสถานประกอบการในตำแหน่งงานเฉพาะ และศักยภาพทางการเงินของสถาน

ประกอบการ (อย่างไรก็ตาม สถานประกอบการในการศึกษาอาจไม่ได้มีปัญหาในด้านนี้เมื่อเทียบกับสถานประกอบการอื่นๆ) ในขณะที่ปัจจัยด้านแรงงานที่สำคัญ คือ ศักยภาพทางด้านร่างกายและสุขภาพของแรงงานสูงวัย ปัจจัยทางการเงิน และทัศนคติของครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องต่อการทำงานของแรงงานสูงวัยสำหรับข้อเสนอด้านนโยบายที่สำคัญ คือ รัฐบาลควรมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานแรงงานสูงวัยโดยในช่วงแรกเป็นไปด้วยความสมัครใจโดยหากมีการดำเนินการในช่วงเวลานี้รัฐอาจให้การสนับสนุนทางการเงินหรือสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เป็นแรงจูงใจให้สถานประกอบการมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการจ้างงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในขณะที่ช่วงที่สองในระยะปานกลาง รัฐอาจต้องมีมาตรการเชิงบังคับในการกำหนดอัตราส่วนของการจ้างแรงงานสูงวัยที่เป็นเป้าหมายให้กับสถานประกอบการ ทั้งนี้รูปแบบของการจ้างแรงงานสูงวัยและระบบการประเมินการทำงานต่อที่เป็นธรรม อาจให้เป็นอิสระขึ้นกับสถานประกอบการและแรงงานจะมีการตกลงกัน ซึ่งอาจขึ้นกับประเภทของอุตสาหกรรมตำแหน่งงาน เป็นต้นและในภาพรวมการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้สังคมตระหนักและเห็นความจำเป็นของการทำงานของผู้สูงอายุที่มีต่อสังคมไทยที่จะเป็นสังคมผู้สูงอายุจะเป็นแรงผลักดันให้นโยบายมีสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการรูปแบบเพื่อส่งเสริมรายได้ผู้สูงอายุตำบล ไทศาลี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ รวม 3 ท่าน ได้แก่
 - 2.1. ว่าที่ร้อยตรีศรัศย์ชัย เพชรสุวรรณอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 - 2.2. ผศ.บุษบา หินเภาว อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 - 2.3. ผศ. ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องของการใช้ถ้อยคำภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่ต้องการวัด (Content Validity)

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, สภาพการอยู่อาศัย, การศึกษา, อาชีพ, รายได้, แหล่งที่มาของรายได้ทั้งหมด, รายจ่ายของผู้สูงอายุ, เงินเก็บ, หนี้สิน

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาล อำเภอนพพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญา 2) การถ่ายทอดภูมิปัญญา 3) ด้านการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้เป็นแบบสอบถามคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาล อำเภอนพพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ด้าน ได้แก่ 1) อาชีพหลัก 2) อาชีพเสริม 3) ระยะเวลาในการทำอาชีพเสริม 4) ปัจจัยที่ทำอาชีพเสริม

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุเป็นแบบสอบถามคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในตำบลไพศาล อำเภอนพพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาและอุปสรรคประกอบอาชีพเสริม 2) ความต้องการให้มหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยเหลือการประกอบอาชีพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุ และอาศัยอยู่ในตำบลไพศาล อำเภอนพพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 234 คน

พื้นที่ดำเนินงาน

ตำบลไพศาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ บ้านห้วยน้ำลาด บ้านห้วยน้ำลาดเหนือ บ้านเนินทอง บ้านเขารธรรมบท บ้านโคกเตือ บ้านโคกสามัคคี บ้านใหม่วาริเยน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ตำราวิชาการ หนังสือทางราชการ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 การขออนุมัติเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตจาก นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไพศาล อำเภอนพพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอเก็บข้อมูล

2.2 การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้สูงอายุ และอาศัยอยู่ในตำบลไพศาล อำเภอนพพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทั้งนี้จะใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2560 ถึงเดือนสิงหาคม 2560

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. คำถามวิจัยที่ต้องการวัด (Content Validity) ได้ค่า IOC อยู่ในช่วง 0.6-1.00
2. ผู้วิจัยแก้เครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
3. นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนหลังจากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประมวลผลข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่องศึกษาสภาพและปัญหาการมีรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาล อำเภไพศาล จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อส่งเสริมรายได้ของผู้สูงอายุตำบลไพศาล อำเภไพศาล จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูลผลการบริหารจัดการรูปแบบเพื่อส่งเสริมรายได้ของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาล อำเภไพศาล จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้เรื่องภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาล จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	100	42.70
หญิง	134	57.30
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาล จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลไพศาล จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 134 คิดเป็นร้อยละ 57.3 เป็นเพศชาย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 42.70

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาล จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
60-65 ปี	86	36.75
66 ปีขึ้นไป-70 ปี	58	24.70
70 ปีขึ้นไป	90	38.50
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาล จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลไพศาล จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่เป็นมีอายุ 70ปีขึ้นไป จำนวน 90 คน คิด

เป็นร้อยละ 36.50 รองลงมาคืออายุ 60-65ปี จำนวน 86 คนคิดเป็นร้อยละ 36.75 และน้อยที่สุดคืออายุ 66 ปีขึ้นไป-70 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 24.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โสด	16	6.80
สมรส	162	69.30
แยกกันอยู่	5	2.10
หม้าย/อย่าร้าง	51	21.80
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 69.30 รองลงมาหม้าย/ หย่าร้าง จำนวน 51คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 โสด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 และน้อยที่สุดแยกกันอยู่

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	70	29.90
ประถมศึกษา	157	67.20
มัธยมศึกษา	4	1.70
อนุปริญญา	1	0.40
ปริญญาตรี	2	0.80
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ มีการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 67.20 รองลงมาไม่ได้เรียน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 มัธยมศึกษาจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 1.70 ปริญญาตรี 2 คนคิดเป็นร้อยละ 0.80 และน้อยที่สุดมีการศึกษาอนุปริญญาและปริญญาตรี จำนวน 1 คน

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000บาท	182	82.60
5,000-10,000 บาท	26	11.10
มากกว่า10,000 บาท	16	6.80
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000บาท จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 82.60 รองลงมารายได้ 5,000-10,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 และรองลงมาไม่มีรายได้

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เรื่องภูมิปัญญาของผู้สูงอายุด้านต่างๆ ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
ตารางที่ 7 ผลความรู้ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญา (ผู้ตอบ 1 คน สามารถตอบได้หลายข้อ)

ความรู้ความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
แพทย์แผนไทย	4	0.80
จักรสานภาชนะจากไม้ไผ่	32	6.50
หัตถกรรมรังผึ้ง	-	-
เฟอร์นิเจอร์ไม้	1	0.20
แปรรูปอาหาร	8	1.60
ทำของชำร่วย เช่น ดอกไม้ สบู่	4	0.80
กองแฝก	152	31.10
หัตถกรรมถักแห	4	0.80
ทอผ้า	102	20.90
ดอกไม้จันทน์	8	1.60
ที่นอน	10	2.00
นวดไทย	5	1.00
ไม้กวาด	9	1.80
เกษตรอินทรีย์	150	30.70
รวม	489	100.00

จากตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามความรู้ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญา พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่ มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้าน กองแฝก จำนวน 152 คนคิดเป็นร้อยละ 31.10 เกษตรอินทรีย์ จำนวน 150 คนคิดเป็นร้อยละ 30.70 ทอผ้าจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 20.90 ภาชนะจากไม้ไผ่ จำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 6.50 ที่นอนจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม้กวาดจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80 ดอกไม้จันทน์จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 อาหารแปรรูปจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 นวดไทยจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 1.00 แพทย์แผนไทย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ทำของร่ำรายจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 0.80 หัตถกรรมถักแห จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 เฟอริเจอร์ไม้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ผลการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือเรียนรู้ภูมิปัญญา (ผู้ตอบ 1 คน สามารถตอบได้หลายข้อ)

การได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือเรียนรู้ภูมิปัญญา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ศึกษาด้วยตนเอง	179	38.70
ได้รับจากการอบรม	4	0.90
เพื่อนบ้าน	8	1.70
จากบรรพบุรุษ	144	31.20
เรียนจากสถานศึกษาอบรมอาชีพอื่นๆ	127	27.50
รวม	462	100.00

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือเรียนรู้ภูมิปัญญา พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือเรียนรู้ภูมิปัญญาจากการศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 รองลงมาได้มีการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือเรียนรู้ภูมิปัญญาจากการเรียนจากบรรพบุรุษจำนวน 144 คนคิดเป็นร้อยละ 31.20 และเรียนจากสถานศึกษาอบรมอาชีพ 127 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 เรียนรู้จากเพื่อนบ้านจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 และฝึกอบรมจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 0.90 ตามลำดับ

จากการสอบถามผู้สูงอายุตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ภูมิปัญญาด้านนี้ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างไร ได้จากผลิตภัณฑ์ส่งออกตลาดได้จำนวน 11 คน คนในชุมชนมีรายได้เลี้ยงครอบครัวจำนวน 9 คน ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวน 7 คน จากผู้เยี่ยมชมจำนวน 6 คน ขยายตลาดจำนวน 3 คน ส่งออกตลาดจำนวน 2 คน จากนักท่องเที่ยวจำนวน 1 คน และหารายได้เข้าชุมชนจำนวน 1 คน

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 9 ผลอาชีพหลักของผู้สูงอายุ

อาชีพหลักของผู้สูงอายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	155	66.20
รับจ้างทั่วไป	57	20.40
ลูกจ้าง	-	-
รับบำนาญ	-	-
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	4	1.70
เลี้ยงสัตว์	1	.40
ไม่ระบุ/ไม่มี	17	7.30
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอาชีพหลักของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรม จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 รองลงมาคืออาชีพหลักคือรับจ้างทั่วไปจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 และไม่ระบุจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 7.30 ธุรกิจส่วนตัวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 เลี้ยงสัตว์จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ผลอาชีพเสริมรายได้ของผู้สูงอายุ (ผู้ตอบ 1 คน สามารถตอบได้หลายข้อ)

อาชีพเสริมรายได้ของผู้สูงอายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	88	37.6
รับจ้างทั่วไป	127	54.30
ทำกิจการ/สิ่งประดิษฐ์	14	6.00
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	5	2.10
เลี้ยงสัตว์	-	-
ไม่ระบุ/ไม่มี	-	-
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามอาชีพเสริมรายได้ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 54.30 รองลงมาคืออาชีพเสริมรายได้จากเกษตรกรรม จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 จำจักรสานจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 และ ธุรกิจค้าขายจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ผลระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม

ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
2 ปีขึ้นไป	58	24.80
1-2 ปี	166	70.90
6-11 เดือน	1	.40
3-5 เดือน	2	.90
ไม่ระบุ/ไม่มี	7	3.00
รวม	234	100.00

จากตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเสริม 1-2 ปี จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 70.90 รองลงมาเป็น 2 ปีขึ้นไป มี 58 คนคิดเป็น 24.80 ไม่ระบุ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 และใช้เวลา 3-5 เดือนจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 และ 6 – 11 เดือนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ผลปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม (ผู้ตอบ 1 คน สามารถตอบได้หลายข้อ)

ปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ปัจจัยด้านครอบครัว	198	53.10
ปัจจัยด้านสถานศึกษา	6	1.60
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	10	2.70
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	159	42.60
รวม	373	100.00

จากตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริมปัจจัยด้านครอบครัวจำนวน 198 คนคิดเป็น 53.10 รองลงมาเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 159 คนคิดเป็น 42.60 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 ปัจจัยด้านสถานศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ผลปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม (ผู้ตอบ 1 คน สามารถตอบได้หลายข้อ)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพิ่มรายได้	156	44.30
ต้องการเงินทุน	10	2.80
มีทรัพยากรอยู่แล้ว	102	29.00
มีเวลารว่างจากการประกอบอาชีพ	2	0.60
การว่างงาน	3	0.90
ความต้องการของตลาดมีมาก	6	1.70
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	73	20.70
รวม	352	100.00

จากตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ใน ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม พบว่า ผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่มีปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 44.30 รองลงมาปัจจัยมีทรัพยากรอยู่แล้วที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริมเพื่อมีเวลารว่างจากการประกอบอาชีพ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมารายได้ไม่พอกับรายจ่าย 73คน คิดเป็น 20.70 ต้องการเงินทุน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 ความต้องการของตลาดมีมาก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 การว่างงานจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 เวลารว่างจากการประกอบธุรกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

4.1 ปัญหาและอุปสรรคที่ประกอบอาชีพเสริม คือ

จากการสอบถามผู้สูงอายุตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ท่านประกอบอาชีพเสริม ส่วนใหญ่ คือ อายุมาก จำนวน 19 คน รองลงมา ร่างกายไม่ไหว สุขภาพไม่ดี จำนวน 15 คน ฝนแล้งจำนวน 7 คนและ การเดินทางไม่สะดวก 6 คน แผลงทำลายและโรคพืช 5 คน ระยะทางไกล จำนวน 4 คน น้ำท่วมจำนวน 3 คน ราคาผลผลิต 3 คน ไม่ค่อยมีงานทำ จำนวน 1 คน ความร่วมมือชุมชน จำนวน 1 คน

4.2 มีความต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยเหลือการประกอบอาชีพ

จากการสอบถามผู้สูงอายุตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ท่านมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยเหลือการประกอบอาชีพในด้านใด ส่วนใหญ่ คือ เงินทุนสนับสนุนจำนวน 27 คน ใช้นี้ให้ 1 คน ข้าวสารอาหารแห้ง 22 คน แนะนำการเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชเพื่อทำกำไรสูงสุด จำนวน 6 คน ของใช้ในบ้าน จำนวน 3 คน และแนะนำการเพิ่มรายได้จำนวน 3 คน

4.3 อาชีพที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริม คือ

จากการสอบถามผู้สูงอายุตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ อาชีพที่ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริม ส่วนใหญ่ คือรายได้ที่ทำให้ได้เงินไม่ยุ่งยาก จำนวน 20 คน เงินทุนสนับสนุน จำนวน 12 คน ราคาข้าว จำนวน 8 คน โครงการเกษตรอินทรีย์จำนวน 1 คน การแปรรูปอาหารจำนวน 1 คน ใช้น้ำให้จำนวน 1 คน ทำดอกไม้จันทน์ขายจำนวน 1 คน

4.4 มหาวิทยาลัยสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพคือ

จากการสอบถามผู้สูงอายุตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ อาชีพที่ท่านต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพคือ ให้ความรู้จำนวน 3 คน ฝึกอบรมให้ชาวบ้านจำนวน 3 คนและ ส่งเสริมด้านอาชีพ จำนวน 1 คน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษา กลไกการบริหารจัดการรูปแบบเพื่อส่งเสริมรายได้ของผู้อายุ ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 234 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาความต้องการทางด้านรายได้ของผู้สูงอายุ ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้สูงอายุในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 134 คน อยู่ในช่วงอายุ 70 ปี จำนวน 90 คน สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 162 คน โดยอาศัยอยู่กับครอบครัว/บุตร/หลาน จำนวน 126 คน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 103 คน มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 170 คน

2. ความรู้เรื่องภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

ในการวิเคราะห์ระดับความรู้เรื่องภูมิปัญญาผู้สูงอายุในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการทำองแฝก จำนวน 152 คน โดยการศึกษาด้วยตัวเอง จำนวน 179 คน และคิดว่าภูมิปัญญาด้านนี้ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นได้ เพราะผลผลิตสามารถส่งออกตลาดได้

3. ระดับการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

ระดับการส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า อาชีพหลักของผู้สูงอายุคือ เกษตรกรรม มีจำนวน 155 คน และอาชีพที่เสริมรายได้ของผู้สูงอายุคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 127 คน โดยมีระยะเวลาที่ทำอาชีพเสริมอยู่ประมาณมากกว่า 1 ปี จำนวน 166 คน และปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริมคือ ปัจจัยด้านครอบครัว จำนวน 159 คน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เพิ่มรายได้ จำนวน 156 คน

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพของชุมชนในตำบล ไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาชีพของชุมชนในตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านประกอบอาชีพเสริม คือ อายุมาก จำนวน 19 คน และความต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยเหลือในการประกอบอาชีพคือ อบรมงานด้านการเกษตร จำนวน 62 คน โดยอาชีพที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมคือ เงินทุนสนับสนุน จำนวน 12 คน และความต้องการที่ให้มหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยเหลือการประกอบอาชีพคือ เงินทุนสนับสนุน จำนวน 27 คน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรพัฒนาเรื่องการส่งเสริมรายได้และอาชีพของผู้สูงอายุ ทางด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน และพัฒนารูปแบบการบริหารของผู้นำชุมชน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมรายได้ให้กับผู้สูงอายุ โดยความช่วยเหลือของชุมชน
2. ควรส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มรายได้ในช่วงวัยอายุที่เหมาะสมตามพื้นฐานด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและสนับสนุนให้องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรหรือธุรกิจเพื่อสังคม เข้ามามีส่วนร่วมจัดบริการเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้สูงอายุทั่วถึง
3. ควรมีการส่งเสริมในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการมีรายได้เสริมระหว่างเกษียณอายุทางด้าน ภูมิปัญญาต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ควรช่วยเหลือให้ความรู้ด้านเกษตรกรรม ต่อความต้องการของผู้สูงอายุ และดูแลความเป็นอยู่ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีขึ้น โดยให้ค่าตอบแทนพิเศษและสวัสดิการแก่บุคลากรที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ
2. ตำบลไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลติดตามผู้สูงอายุ เช่น มือถือ, กล้องระบบวงจรปิด โดยนำมาใช้ ติดตามดูแลความปลอดภัยให้ผู้สูงอายุและออกตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ
3. ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น ด้านภูมิปัญญา ด้านสุขภาพ ด้านศาสนา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการหารายได้สำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาประกอบการวิจัยเพิ่มเติม
2. ควรทำการศึกษาเรื่องความร่วมมือของภาคประชาชนในการจัดหารายได้สำหรับผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2557). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 12 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก www.dla.go.th/work/e_book/eb1/stan16/16.htm
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2554). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ศูนย์ผลิต ตำราเรียน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.
- จินตนา เวฬุการ และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (2556). “**กระบวนการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ**” ใน เอกสารประกอบการประชุมหาดีใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย. วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 หน้า 125-133. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 10 กรกฎาคม 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.hu.ac.th/conference2013/Proceedings2013/pdf/Book3/Poster1/219_125-133.pdf
- ชลัษฏพร อมรวัฒนา และคณะ. (2551). **การศึกษาวิจัยแนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 12 มิถุนายน 2560. เข้าถึงได้จาก http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/Documents/รายงานการศึกษาวิจัยแนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ_44.pdf
- ชนะโชค คำวัน. (2553). **แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ปลาปาก จังหวัดนครพนม**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนากร สังเขป. (2552). **เอกสารคำสอนรายวิชาวิถีไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง**. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.lukhamhan.ac.th/course/blog/6968>
- นงลักษณ์บุญไทย. (2539). **ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุและความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัวบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิภาพรรณ งามวิทยาพงศ. (2555). **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจและถอดบทเรียนมิติการสร้างงาน อาชีพและรายได้ของผู้สูงวัย**. สถาบันการจัดการแบบองค์รวม เสนอต่อมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.)
- บังอรธรรมศิริ. (2549). **ผู้สูงอายุในสังคมไทย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท ศึกษาศาสตร์- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง และสังคมสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. <http://www.kcn.ac.th/km/km6.html> HYPERLINK "http://www.kcn.ac.th/km/km6.html"6. HYPERLINK "http://www.kcn.ac.th/km/km6.html"html
- เบญจวรรณสีสด. (2552). **แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมตำบลป่าสักอำเภอเมือง**

จังหวัดลำพูน.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาอาชีวศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประกาศิตวิธาโค. (2552). **ศักยภาพของผู้สูงอายุในตำบลหนองชัยศรีอำเภอหนองหงส์จังหวัดบุรีรัมย์.**

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปราโมทย์ประสาทกุล และ ปัทมา ว่าพัฒนางศ์. (2553). **นิยามผู้สูงอายุด้วยช่วงชีวิตข้างหน้า.**ในประชากรและสังคม2553 : คุณค่าผู้สูงอายุในสายตา สังคมไทย, บรรณาธิการโดยสุชาติดา-ทวิสิทธิ์และสวรัยบุญญามานนท์.นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.

“ภูมิปัญญาชาวบ้าน”.สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัว. เล่มที่ 19. โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2536.เข้าถึงเมื่อ 19สิงหาคม2560. เข้าถึงได้จาก

<http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=19&chap=8&page=chap8.htm>

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2554) . 4 มิติสู่คุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในชุมชน. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี.

วรชัย ทองไทย. (2549). **อายุเริ่มต้นของผู้สูงอายุไทย.** ในการประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ2549. สมาคมนักประชากรไทย

ศิรินุช ฉายแสง. (2553). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดอานาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์สาขาการสร้างเสริมสุขภาพ. สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557.**กรุงเทพฯสำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สุพร คูหา. (2552). **แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2554). **การศึกษาลักษณะธุรกิจและผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง,**มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.).

วัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว พฤติกรรมผู้สูงอายุ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2557

ศศิเพ็ญพวงสายใจและคณะ. (2552). **ความเป็นไปได้ในการส่งเสริมและสร้างแนวทางการมีงานทำเพื่อการมีรายได้ของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่.**คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล. (2553). **โครงการศึกษาเพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการมีงานทำแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท.**สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2560, จาก

http://www.thaitgri.org/images/document /Relative_work/Kusol_MOL.pdf

- สถาบันการจัดการแบบองค์รวม. (2555). **ถอดบทเรียนอาชีพและรายได้ของผู้สูงอายุ**.เอกสารประกอบโครงการถอดบทเรียน“มิติการสร้างงานอาชีพและรายได้ของผู้สูงวัย” วันที่ 22 กันยายนพ.ศ. 2555 ณโรงแรมเอสดีอเวนิวถ.บรมราชชนนีกรุงเทพฯ.
- สมรภัษรักษาทรัพย์และคณะ. (2553). **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาอาชีพและโอกาสที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้สูงอายุ**. คณะเศรษฐศาสตร์สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12(พ.ศ. 2560-2564)**. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 26 กรกฎาคม 2560. เข้าถึงได้จากhttp://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). **พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542**. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 21 ตุลาคม 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.local.moi.go.th/main_law.htm.
- สุกัญญาหวันสำเภา. (2557). **แนวทางการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านไร่อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา**.รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุพรรณษา จ้อยศิริ **ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพผู้สูงอายุ** หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2557
- สุพัตรา ธารานุกูล. (2544X). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุไรพร ลำเลา. (2554). **แนวทางการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียงจังหวัดน่าน**.การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรถสิทธิ์สิทธิสุนทร. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุจังหวัดเลย**.วิทยานิพนธ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.
- อภิรัตน์ โสฬศ ,นิอร ดาวเจริญพร , รุ่งฤทัย รำพึงจิต **หลักสูตรฝึกอาชีพเพื่อส่งเสริมรายได้ผู้สูงอายุ** คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2558

United Nations. (2012). **World Population Prospects-The 2010 Revision**: [cited 2017 Oct 3]. Available from: <https://www.un.org/development/desa/publications/world-population-prospects-the-2012-revision.html>

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ผศ.จิรภัทร ใจอารีย์
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) jerapat jaiarree
 2. หมายเลขบัตรประชาชน 3101202384297
 3. ตำแหน่งปัจจุบัน ประธานสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
 4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
โทรศัพท์ 092-4984596
โทรศัพท์มือถือ 0924984596
E-mail: j_jaiarree@hotmail.com
- ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก 100/211 ซ.5 หมู่บ้าน พิษณุโลกเมืองใหม่ ถ. สิงห์วัฒน์ ต.พลาชุมพล
อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

5. ประวัติการศึกษา

วุฒิการศึกษา	จากสถาบัน	สาขาวิชา	ปีที่จบการศึกษา
ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยเกริก	การเงิน	2539
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	อุตสาหกรรม บริการ	2529

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ

สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์

7. ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ปี (ระยะเวลา)	สถานะ	เรื่อง(แหล่งทุน)
26 ธันวาคม พ.ศ. 2559 -30 กันยายน พ.ศ.2560	หัวหน้า โครงการ	การรับทุนย่อย โครงการศูนย์สนับสนุนการเรียนรู้ องค์กรสุขภาพระหว่างโครงการศูนย์สนับสนุนการ เรียนรู้องค์กรสุขภาพะโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล สงคราม
19-20 พฤศจิกายน พ.ศ.2559	หัวหน้า โครงการ	โครงการ การจัดบริการทางสังคมผู้สูงอายุใน ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ
22 กรกฎาคม พ.ศ.2559	หัวหน้า โครงการ	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัย ทางด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยการเรียนแบบ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการสอนแบบใช้ปัญหาเป็น หลัก(Problem base learning) : กรณีศึกษาราชภัฏ พิบูลสงคราม

ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ - สกุล : สันติ โตเจริญ
 ชื่อ - สกุล : Sunti thojarean
 ตำแหน่ง : นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
 สังกัดหน่วยงาน : อบต. ไผ่ศาลี
 โทรศัพท์ : 085-875-0838 โทรสาร : -
 โทรศัพท์มือถือ : 085-875-0838
 E-mail : peecha_num@hotmail.com
 เลขที่บัตรประชาชน : 3609900494805

ชื่อ - สกุล : ศักดิ์ชัย เพชรสุวรรณ
 ชื่อ - สกุล : Sukchai phetsuwan
 ตำแหน่ง : อาจารย์
 สังกัดหน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 โทรศัพท์ : 086-293-1485 โทรสาร : -
 โทรศัพท์มือถือ : 086-293-1485
 E-mail : hs9min@gmail.com
 เลขที่บัตรประชาชน : 3900200055603

ชื่อ - สกุล : พลอยพัชร ก้อนบาง
 ชื่อ - สกุล : Ploypat konbang
 ตำแหน่ง : อาจารย์
 สังกัดหน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 ผลงานด้านการวิจัย : ความสำคัญของทักษะภาวะผู้นำในผู้จัดการอายุน้อยปัจจัย
 ความต้องการในตลาดแรงงานยุคใหม่ บริบทจากองค์กรพหุ
 วัฒนธรรมในประเทศไทย
 โทรศัพท์ : 096-668-5866 โทรสาร : -
 โทรศัพท์มือถือ : 096-668-5866
 E-mail : Ploypat.k@live.psru.ac.th
 เลขที่บัตรประชาชน : 3659900332570

ชื่อ - สกุล : ณรงค์ฤทธิ์ รอดเงิน

ชื่อ - สกุล : Narongrit Rod-ngern

ตำแหน่ง : นักศึกษา

สังกัดหน่วยงาน : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

โทรศัพท์ : 095-637-2203 โทรสาร :-

โทรศัพท์มือถือ : 064-354-5514

E-mail : dreamaz99@hotmail.com

เลขที่บัตรประชาชน : 1659900747936